

Patrycja Bryczek-Wróbel*

SYTUACJA GEOPOLITYCZNA ESTONII W POLITYCE ZAGRANICZNEJ FEDERACJI ROSYJSKIEJ

Streszczenie

Kiedy w grudniu 1991 r. rozpadł się Związek Sowiecki, sytuacja geopolityczna w Europie Środkowej i Wschodniej znacząco się zmieniła. Mimo że powstały niepodległe państwa, Federacja Rosyjska, będąca spadkobierczynią Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, dążyła do utrzymania dominacji i ingerencji w sprawy regionów sąsiadujących, w tym w stosunku do Estonii. Obecnie natomiast, w związku z przebudową światowego ładu społeczno-gospodarczego, istnieje przypuszczenie, że państwa bałtyckie staną się obiektem zwiększonego zainteresowania i wpływów Federacji Rosyjskiej, co stanowić będzie przedmiot eksploracji tejże publikacji naukowej. Celem niniejszej pracy jest ukazanie uwarunkowań i wyzwań stawianych m.in. państwom bałtyckim ze szczególnym uwzględnieniem Estonii, poddanej neoimperialnej polityce Federacji Rosyjskiej. Tematyka ta jest niezwykle istotna i aktualna, w szczególności w przeddzień rekonstrukcji globalnego układu sił na arenie międzynarodowej – przede wszystkim w Europie Środkowo-Wschodniej.

Słowa kluczowe: geopolityka, bezpieczeństwo międzynarodowe, Estonia, Federacja Rosyjska

Wstęp

Przedmiotem badań artykułu naukowego są fakty, zachowania i procesy towarzyszące geopolitycznym uwarunkowaniom zachodzącym pomiędzy Estonią a Federacją Rosyjską. Już od początku XX w. toczyły się między nimi rozgrywki polityczno-dyplomatyczne. Początkowa akceptacja odzyskania niepodległości przez Estonię w 1939 r. przestała być wiarygodna wobec podpisania paktu Ribbentrop-Mołotow. Federacja Rosyjska przeciwna była dążeniom Estonii do uzyskania pełnej niezależności.

* Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie, e-mail: patrycja.bryczek-wrobel@wat.edu.pl, ORCID: 0000-0001-7154-7335.

leżności oraz ustalenia granic państwa bałtyckiego i trwa to nadal. Pomimo podpisania umów granicznych, nie dokonano ich ratyfikacji.

Głównym problemem badawczy zawiera się w pytaniu: Jaka jest aktualna sytuacja Estonii w kontekście zmieniającego się układu światowych sił politycznych? Hipoteza badania opiera się na założeniu, że w związku z aktualną eskalacją napięć i zmian strategicznych partnerów decydujących o wpływach politycznych, zwiększa się ryzyko przejścia państw bałtyckich pod decydujące wpływy Federacji Rosyjskiej.

W procesie badawczym wykorzystano metody jakościowe pozwalające dokonywać kwantyfikacji opisywania faktów oraz metody ilościowe odwołujące się do charakterystyki przedmiotu badań. Zastosowano także metodę *desc research*, pozwalającą poddać analizie różnorodne materiały naukowe i statystyczne, stanowiące podstawę do sporządzenia wniosków końcowych.

Aktualnie wielu obserwatorów działań geopolitycznych, ekonomicznych, militarnych i społeczno-kulturowych skłania się ku pogładowi, że „w najbliższych latach nastąpi przejście w nowy układ równowagi na świecie”¹. Najważniejszym obszarem dla całego świata jest Eurazja, zamieszkiwana przez ponad 70% populacji ludzkiej. „Znajduje się w niej 2/3 gospodarki światowej i produkcji przemysłowej oraz 3/4 rezerw surowców energetycznych”². Ponadto należy zaznaczyć, że „gwałtowny rozwój Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL), będącej bezpośrednim sąsiadem Federacji Rosyjskiej (FR), wprowadza dla Estonii i innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej, nową sytuację geopolityczną”³. Dodatkowo, światowa pozycja Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej (USA), aktualnie najsilniejszego militarnie mocarstwa, na którym opiera się konstrukcja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO), stopniowo maleje.

Tę sytuację chce wykorzystać wielu z pozostałych regionalnych liderów Eurazji, takich jak: Indie, Turcja, Izrael, Iran, czy sojusz francusko-niemiecki (Fra-Ger), które również zaczęły kreować coraz bardziej niezależną politykę zagraniczną. Obszar zainteresowań tej polityki w sporej mierze koncentruje się aktualnie na Europie Środkowo-Wschodniej, który jest według Halforda Johna Mackindera najistotniejszym obszarem Eurazji: „Kto panuje nad Europą Wschodnią, panuje nad Obszarem Centralnym; kto panuje nad Obszarem Centralnym, panuje nad Światową

¹ J. Bartosiak, *Rzeczpospolita między lądem a morzem*, Warszawa 2019, s. 23.

² J. Rogers, *From Suez to Shanghai, the Euroasian Union and Euroasian Maritime Security*, Occasional Paper 77, „European Union Institute for Security Studies”, <https://www.iss.europa.eu>, March 2009, s. 23 (05.06.2021).

³ M. Kaczmariski, M., *Russia-China Relations in the Post-Crisis International Order*, New York 2015.

Wyspą; kto panuje nad Światową Wyspą, panuje nad światem”⁴. W takim otoczeniu mniejsze kraje zmuszone są do aktualizacji wyboru strategicznych sojuszników, którzy w ich ocenie dają największe szanse na przetrwanie i rozwój. Dla Litwy, Łotwy i Estonii aktualnym wyborem jest przynależność i wywiązywanie się ze swoich zobowiązań w ramach struktur NATO. W ostatnich latach jednakże, nawet w ramach tego sojuszu, pojawiają się coraz większe podziały, co podsyca jest m.in. polityką zagraniczną Federacji Rosyjskiej. W niniejszej pracy opisano aktualną sytuację Estonii w kontekście tych działań.

Perspektywa rosyjska

Z perspektywy takiego kraju, jak Federacja Rosyjska, gdzie populacja liczy prawie 150 mln obywateli, która posiada największe terytorium na świecie i jedną z najsilniejszych armii⁵, problematyka relacji z liczącą 1,3 mln mieszkańców Estonią, a nawet całą Europą Środkowo-Wschodnią, nie jest jedynym wyzwaniem, a może nawet nie jest aktualnie najistotniejsza w budowaniu pozycji międzynarodowej. Prawdopodobnie najtrudniejsze jest prowadzenie odpowiedniej polityki w stosunku do dwóch najsilniejszych krajów świata: USA i ChRL.

„Federacja Rosyjska jako historyczny, wojskowy i mentalny spadkobierca Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR), dąży bowiem do przywrócenia utraconego statusu światowego mocarstwa”⁶. Główną trudnością w osiągnięciu tego celu są dążenia USA i ChRL do przejęcia przynajmniej częściowej kontroli nad nią lub nawet jej rozpadu w perspektywie długoterminowej. W czasach prezydentury prozachodniego Borysa Jelcyna „nieomal do tego doszło, kiedy kraj znalazł się na skraju bankructwa”⁷. Proces degradacji struktur państwowych został wtedy zatrzymany przez rosyjskich oligarchów, którzy „wsparli politycznie Władimira Władimirowicza Putina”⁸.

Z drugiej strony, Chińska Republika Ludowa z polityką rozkładania realizacji swoich działań na dziesięciolecia wydaje się aktualnie bez-

⁴ J.H. Mackinder, *Democratic Ideals and Reality*, London 1919, s. 194.

⁵ *2021 Military Strength Ranking*, Global Firepower <https://www.globalfirepower.com> (29.03.2021).

⁶ W. Tao, S. Xu, *The US factor in post-cold war China-Russia relations*, „International Politics”, 2020, doi: 10.1057/s41311-020-00211-1.

⁷ T.D. Buchs, *Financial crisis in the Russian Federation – Are the Russians learning to tango?* „Economics of Transition”, 1999, nr 7 (3), s. 687–715, doi 10.1111/1468-0351.00031.

⁸ W. Paniuszkin, M. Zygar, *Gazprom rosyjska broń*, Warszawa 2008.

piecniejszym sojusznikiem dla Federacji Rosyjskiej, pomimo że rości sobie prawa do Syberii, nazywając ją „północnymi Chinami”. Wiąże się z tym nawet konkretne działania, wspierające m.in. osadnictwo chińskojęzycznych emigrantów, którzy nie kryją się z przekonaniem, że utracone w XIX w. ziemie kiedyś powrócą do Państwa Środka. „Staje się to obecnie coraz bardziej prawdopodobne ze względu na narastające problemy demograficzne FR”⁹. Pomimo niebezpieczeństwa dla Federacji Rosyjskiej Chińska Republika Ludowa wnosi także działania prorozwojowe. Ich przedsiębiorcy dysponują ogromnymi środkami finansowymi, które przeznaczają na inwestycje w terenach przygranicznych, np. na dzierżawę ziemi. „Można zatem podejrzewać, że mając możliwość przesunięcia konfrontacji w czasie, przywódcy Federacji Rosyjskiej, przynajmniej tymczasowo będą woleli wybrać sojusz z ChRL”¹⁰. Takiemu wyborowi sprzyja również to, że ChRL jest idealnym rynkiem zbytu dla wielu rosyjskich towarów eksportowych, np. surowców energetycznych czy uzbrojenia.

Ponadto, „wymyślony i realizowany przez ChRL Nowy Jedwabny Szlak (NJS), ma zaprojektowane i realizowane nitki biegnące poprzez terytorium FR, również z potencjalną realizacją przez Państwa Bałtyckie”¹¹.

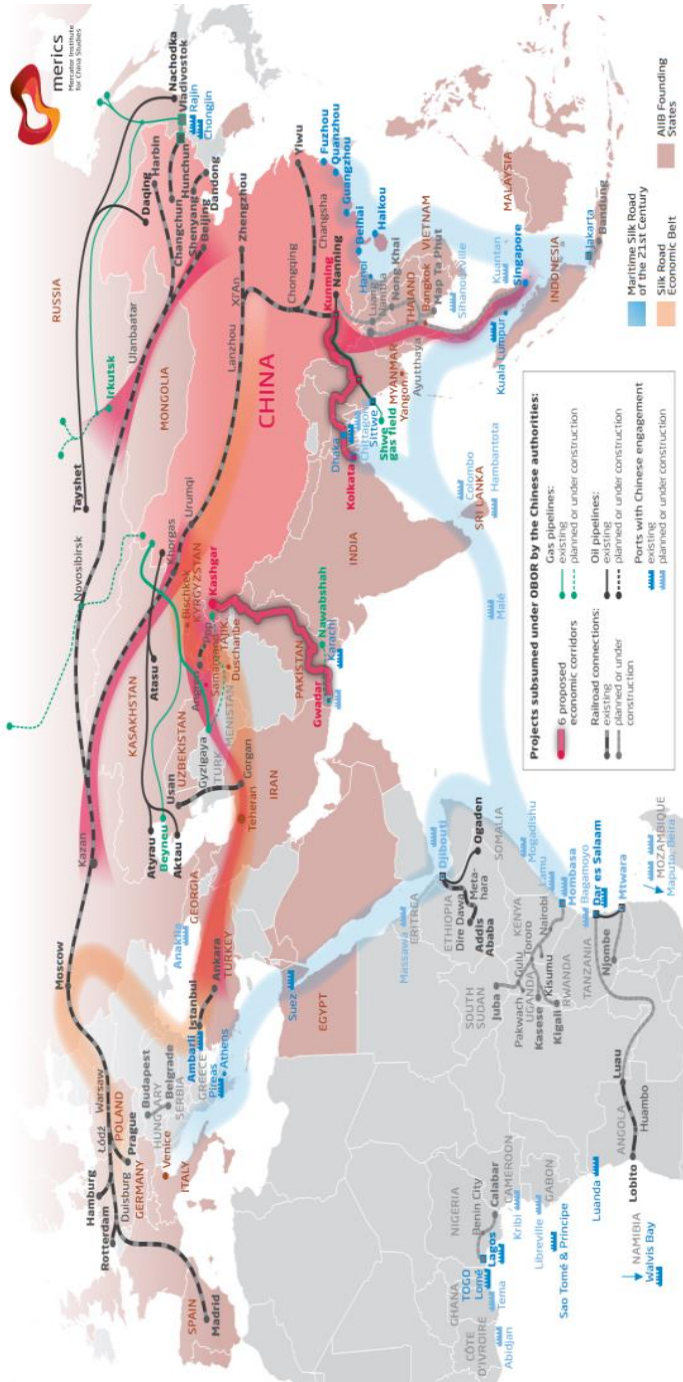
Dla strony rosyjskiej stanowić to może potencjalne zagrożenie uzależnienia od chińskich produktów, które wygrywają konkurencję na globalnym rynku. W konsekwencji może to doprowadzić do upadku całych sektorów w rosyjskiej gospodarce. Z drugiej jednak strony „NJS może paradoksalnie pozytywnie wpłynąć na modernizację przemysłu lekkiego oraz dawać FR częściową kontrolę transportu towarów pomiędzy Azją a Europą”¹².

⁹ S. Gietel-Basten [i in.], *Ageing in Russia: a Regional Appraisal*, „Journal of Population Ageing”, 2020, nr 13 (1), s. 63–80, doi: 10.1007/s12062-019-9238-x.

¹⁰ B. Pisciotta, *Russian revisionism in the Putin era: an overview of post-communist military interventions in Georgia, Ukraine, and Syria*, „Italian Political Science Review-Rivista Italiana Di Scienza Politica”, 2020, nr 50 (1), s. 87–106, doi: 10.1017/ipo.2019.18.

¹¹ D. Scott, *China and the Baltic States: strategic challenges and security dilemmas for Lithuania, Latvia and Estonia*, „Journal on Baltic Security”, 2018, nr 4 (1), s. 12, doi: 10.2478/jobs-2018-0001.

¹² M.B. Mladenovic, J.G. Ponomareva, *Russian-Chinese Relations referring to the “One Belt, One Road” Initiative*, „New Silk Road: European Perspectives – Security Challenges/Risks within the Initiative 16+1”, 2018, s. 143–153, doi: 10.18485/fb_nsr.2018.ch9.

Rys. 1. Połączenia w ramach Nowego Jedwabnego Szlaku, tworzącego alternatywę dla transportu morskiego pomiędzy daleką Azją i Europą

Źródło: *The New Silk Road – The Vision of an interconnected Eurasia*, Combined Transport Magazine, <https://combined-transport.eu> (5.12.2021).

Perspektywa euroatlantycka a koncepcja międzymorza

Stanowisko Stanów Zjednoczonych w odniesieniu do projektu NJS jest nieprzychylnie. Stoi bowiem w konflikcie ze strategicznymi interesami tego mocarstwa. Po pierwsze „Stany Zjednoczone Ameryki opierają się w sporej części na kontroli morskich szlaków komunikacyjnych, a ten projekt omijałby je drogą lądową”¹³, po drugie „Ameryka nie może dopuścić do powstania takiego układu sojuszy w Eurazji, które mogłyby zagrozić jej światowej dominacji”¹⁴. Kraj ten wspiera zatem projekty, które mogłyby opóźnić lub wręcz zablokować realizację NJS. Jednym z największych, ale jednocześnie najtrudniejszych do realizacji jest „projekt tzw. «Międzymorza» (*Intermarium*) czasem nazywanego też «Trójmorzem», który na północy zaczynałby się od Estonii, a na południu kończył na Albanii lub nawet na Turcji”¹⁵.

„Płaszczyzną spajającą wszystkie te państwa, oprócz wyboru USA jako strategicznego sojusznika, jest również to, że należą do grupy państw rozwijających się, większość z nich była częścią lub krajem stowarzyszonym z ZSSR, oraz posiadają zdecydowanie ujemny bilans handlowy z Chińską Republiką Ludową. Byłoby zatem korzystne dla nich blokować transport tanich towarów z dalekiej Azji, zwiększając szanse na eksport własnej produkcji. Obecnie toczą się intensywne dyskusje i pertraktacje (także z ChRL) na ten temat”¹⁶. Co istotne, w ostatnich latach nastąpiło znaczne zbliżenie stanowisk, co może nawet doprowadzić do przeorientowania sojuszy.

Wygląda zatem na to, że konstrukcja geopolityczna Międzymorza może potencjalnie osiągnąć większy stopień samodzielności niż obecnie w stosunku do głównych sił regionalnych: Ger-Fra i FR. Mogłaby również utrudniać im ich wspólne przedsięwzięcia gospodarcze oraz dążenie do zacieśnienia sojuszu wojskowo-politycznego, którego celem jest ograniczenie wpływów USA w Europie.

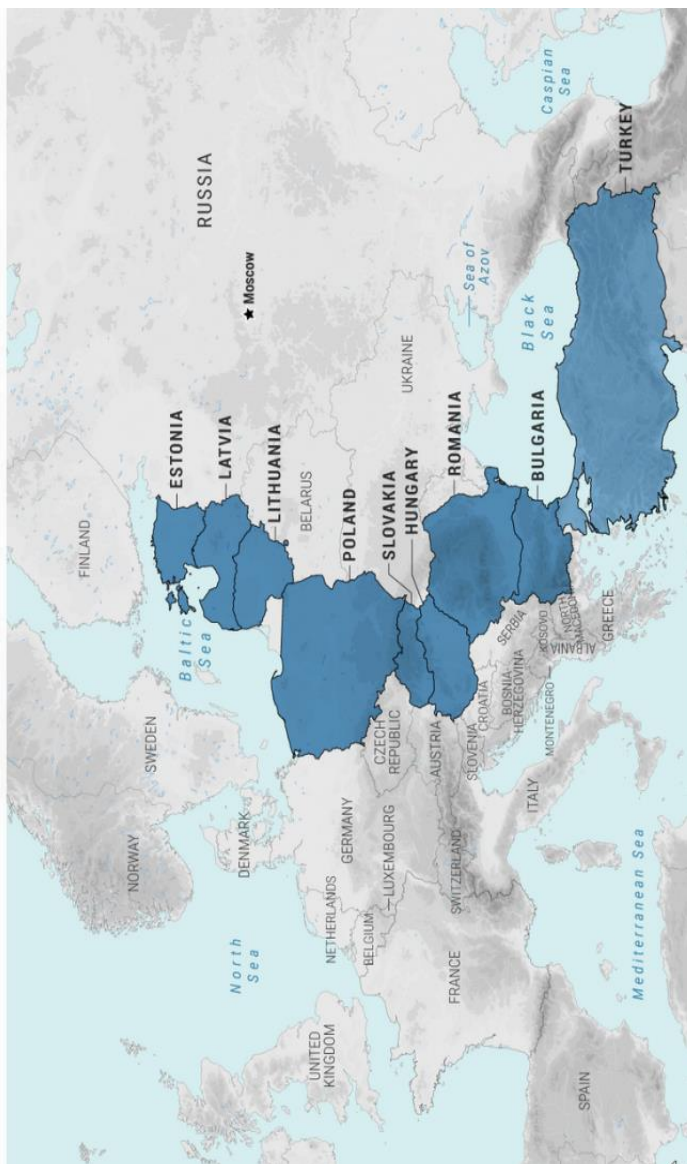
¹³ J. Bartosiak, *Rzeczpospolita między lądem a morzem*, Warszawa 2019, s. 459–511.

¹⁴ Z. Brzeziński, *Wielka szachownica. Główne cele polityki amerykańskiej*, Warszawa 1998, s. 201.

¹⁵ P. Cieplucha, *Prometeizm i koncepcja międzymorza w praktyce polityczno-prawnej oraz dyplomacji IIRP*, „Studia Prawno-Ekonomiczne”, 2014, vol. XCIII, s. 39–55.

¹⁶ *Belt and Road Opportunities in Central and Eastern Europe*, ChinaGoAbroad, <http://www.chinagoabroad.com> (5.06.2021).

Intermarium Countries

Rys. 2. Państwa Europy Środkowo-Wschodniej, które prowadzą rozmowy na temat sojuszu pod nazwą Międzymorze z wiodącą rolą Polski i Rumunii oraz zewnętrznym gwarantem bezpieczeństwa – USA

Źródło: G. Friedman, *From the Intermarium to the Three Seas*, Geopolitical Futures, <https://geopoliticalfutures.com> (5.12.2021).

Działania Federacji Rosyjskiej stoją w opozycji do projektu Międzymorza. Wynika to z kilku czynników. Po pierwsze potencjalnie blokowałoby ono swobodny handel w ramach NJS oraz transport surowców z FR do Europy Zachodniej. A po drugie pozbawiłoby FR możliwości utrzymania silnej strefy wpływów na wiele małych i średnich państw Europy Środkowej i Wschodniej, nastawionych antyrosyjsko, które mogłyby razem stworzyć konkurencyjną federację. Należy jednak zauważyć, że w 2021 r. coraz częściej odnotowuje się w europejskiej prasie, że prezydent Stanów Zjednoczonych Joe Biden „w ramach zaliczki zgodził się ostatnio na gazociąg Nord Stream 2”¹⁷. Jest to jeden z przejawów potwierdzających to, że wyższy priorytet strategiczny dla USA ma kwestia uzyskania neutralności FR w sporze USA – ChRL niż przyszłość państw Europy Środkowo-Wschodniej.

Estonia jako pole ścierających się sfer interesów

Osadnictwo na terenach współczesnej Estonii datowane jest już na 8000 lat p.n.e. Jednakże historia zorganizowanej państwowości tego kraju rozpoczęła się na początku XIII w., kiedy to Niemcy kawaleryjnie oraz Królestwo Danii rozpoczęły próby przejęcia władzy nad tym terytorium, w wyniku których w 1219 r. powstało zależne od Danii Księstwo Estonii. Przez kolejne wieki terytoria współczesnej Estonii były kontrolowane głównie przez kraje germańskie: Niemcy, Danię i Szwecję, których wpływy kulturowe i religijne pozostały do czasów współczesnych. W późniejszym okresie również kraje słowiańskie: Unia Polsko-Litewska i przede wszystkim FR wywarły kluczowy wpływ na kształt współczesnego państwa.

Do 1917 r. Estonia była częścią imperium rosyjskiego. Niepodległość uzyskała w 1920 r. na mocy traktatu pokojowego z Tartu, określającego granicę sowiecko-estońską. Traktat ten uległ dezaktualizacji w 1939 r., gdy podpisano pakt Ribbentrop-Mołotow, na mocy którego dokonano rozbioru terytoriów, w tym m.in. Estonii. Po upadku Związku Radzieckiego Rosja teoretycznie uznała niepodległość Estonii, ale formalnie utrudniała podpisanie umowy terytorialnej, a nawet już po jej podpisaniu (w 2014 r.), nie dokonano ratyfikacji. Głębokim echem odbił się także „atak cybernetyczny na Estonię w 2007 r., o który posądzono Federację Rosyjską”¹⁸. Wszystkie te

¹⁷ B. Dudek, *Niemiecka prasa: wspólne interesy Bidena i Putina*, Deutsche Welle, <https://www.dw.com/pl> (5.12.2021).

¹⁸ R. Ottis, *Analysis of the 2007 Cyber Attacks Against Estonia from the Information Warfare Perspective*, „Proceedings of the 7th European Conference on Information Warfare and Security”, 2008, s. 163–168.

wydarzenia z ostatniego wieku sprawiają, że relacje rosyjsko-estońskie nie należą do łatwych.

Atrakcyjność Estonii dla FR wynika w znacznej mierze z jej położenia jako kraju o rozwiniętej linii brzegowej. Federacja Rosyjska od wieków miała problem z posiadaniem wystarczającej ilości portów (zwłaszcza niezamarzających), co utrudniało jej handel ze światem, dlatego też szerszy dostęp do Bałtyku byłby dla niej bardzo korzystny. Obecnie jednak kontrola nad państwami bałtyckimi nie jest łatwa ze względu na skrajnie antyrosyjski sentyment oraz dążenie tych państw do przynależności strukturalnej z krajami Zachodu. Obecnie wszystkie z nich są członkami Unii Europejskiej od 2004 r. oraz NATO także od 2004 r.

„Deklaracje sprawiły, że kraje te stały się silnymi zwolennikami jedności europejskiej, a co więcej zadeklarowały, że wschodnie sąsiedztwo będzie priorytetem ich polityki zagranicznej”¹⁹. W szczególności zostało to zaakcentowane podczas kryzysu rosyjsko-ukraińskiego. Od 2014 r., tj. od czasu interwencji wojsk rosyjskich na Ukrainie, sytuacja bezpieczeństwa europejsko-wschodnich „państw-linii frontu” zmieniła się znacząco. „Obszary Morza Czarnego, Morza Bałtyckiego i Morza Barentsa zostały zdominowane przez działalność wojskową, przy jednoczesnym wzroście częstotliwości spotkań Federacji Rosyjskiej i Państw Zachodu”²⁰. „Estonia wraz z pozostałymi państwami bałtyckimi postanowiły podjąć działania na rzecz wsparcia Ukrainy domagając się m.in. tego, żeby polityka zagraniczna zarówno krajowa, jak i unijna stały się spójne”²¹.

Wydarzenia na Ukrainie dały argumenty antyrosyjskiej retoryce środowisk rządzących Estonią oraz dodatkowy impuls do promocji nowych inicjatyw antyrosyjskich. Narodowe grupy radykalne starają się wykorzystać sytuację polityczną, aby zmniejszyć wpływ diaspory rosyjskojęzycznej stanowiącej około 25% populacji. Próby jej asymilacji dokonuje się przede wszystkim w zakazie używania języka rosyjskiego w sferze edukacji. Jednocześnie najbardziej umiarkowana część establishmentu próbuje poprawić wady istniejącej polityki, aby uniknąć wzrostu napięć etnicznych w społeczeństwie. Ponadto chce zminimalizować ryzyko konfliktów wewnętrznych, biorąc pod uwagę, między innymi, doświad-

¹⁹ D.J. Galbreath, *Corporate social responsibility strategy: Strategic options, global considerations*, „Corporate Governance”, 2006, nr 6 (2), s. 175.

²⁰ K. Atland, I. Kabanenko, *Russia and its Western Neighbours: A Comparative Study of the Security Situation in the Black, Baltic and Barents Sea Regions*, „Europe-Asia Studies”, 2019, s. 286–313, doi: 10.1080/09668136.2019.1690634.

²¹ M. Vilso, *The Foreign Policy of the Baltic States and the Ukrainian Crisis: A Case of Europeanization?*, „New Perspectives”, 2015, nr 23 (2), s. 49–76.

czenia historyczne i czynnik okresu przejściowego wobec „wielkiego wschodniego sąsiada”²².

Niegasnący kryzys w relacjach między Federacją Rosyjską a Ukrainą nadal ma ogromny wpływ na stan społeczności światowej. Strach Estonii (i nie tylko Estonii) przed „wschodnim sąsiadem” uzupełniany jest obawą przed zniknięciem z mapy świata, typową dla małych grup etnicznych. Sytuację dodatkowo komplikuje obecność rosyjskojęzycznych mieszkańców Estonii, którzy są pozbawieni praw obywatelskich jako „osoby niebędące obywatelami”²³. Estonię zamieszkuje bowiem ok. 1,33 mln ludności wraz z grupami mniejszościowymi, z których największą stanowią Rosjanie²⁴. Generuje to „problemy dotyczące narodowości i tożsamości społecznej w regionach przygranicznych”²⁵ (np. miasto Narwa zamieszkiwane jest prawie w 96% przez tzw. rosyjską enklawę).

Oddzielnym, stopniowo narastającym problemem dla Estonii jest integracja FR z Białorusią. W 2018 r. ówczesny premier Federacji Rosyjskiej Dmitrij Miedwiediew zaproponował wznowienie rozmów na temat nawiązania ściślejszych relacji z Białorusią. Negocjacje międzyrządowego porozumienia (składającego się z 31 rozdziałów) miały trwać do 20. rocznicy utworzenia Państwa Związkowego Białorusi i Rosji – tj. do grudnia 2019 r. Jednak Białoruś nie zgodziła się na zaproponowany kierunek integracji. Mimo to pertraktacje prowadzono nadal. Pozycja negocjacyjna władz Białorusi znacząco osłabła po wyborach prezydenckich przeprowadzonych 9 sierpnia 2020 r., kiedy to doszło do największych od 1994 r. protestów przeciwko dotychczasowemu prezydentowi Aleksandrowi Łukaszence. W konsekwencji tych zdarzeń zacieśnianie wspólnoty Federacji Rosyjskiej z Białorusią znacząco przyspieszyło, co wyrażono podpisaniem dokumentów integracyjnych 4 listopada 2021 r. („treść częściowo utajniona”²⁶).

²² R.K. Simonyan, *The Baltic States and Russia in the Context of the Ukrainian Crisis*, „Mirovaya Ekonomika i Mezhdunarodnye Otnosheniya”, 2019, nr 63 (9), s. 61–68, doi: 10.20542/0131-2227-2019-63-9-61-68.

²³ D.J. Trimbach, S. O’Lear, *Russians in Estonia: Is Narva the next Crimea?*, „Eurasian Geography and Economics”, 2015, nr 56 (5), s. 493–504, doi: 10.1080/15387216.2015.1110040.

²⁴ A. Włodarska-Frykowska, *Mniejszość rosyjska jako czynnik oddziałujący na bezpieczeństwo państwowe Estonii*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego”, 2016, nr 9 (1), s. 243–259.

²⁵ D.J. Smith, S. Burch, *Enacting Identities in the EU-Russia Borderland: An Ethnography of Place and Public Monuments*, „East European Politics and Societies”, 2012, nr 26 (2), s. 400–424, doi: 10.1177/0888325411415403.

²⁶ *Łukaszanka rozpętał w kraju piekło tylko po to, by poddać się Rosji?*, Kresy24.pl, <https://kresy24.pl> (5.12.2021).

Zakończenie

Aktualna problematyka geopolityczna z punktu widzenia Estonii skupia się wokół dwóch czynników: niegasnącego kryzysu w relacjach między Federacją Rosyjską a Ukrainą oraz znacząco przyspieszającej integracji FR z Białorusią. Powodują one obawy państw bałtyckich (i nie tylko ich) przed „wielkim wschodnim sąsiadem”. Dodatkowym istotnym czynnikiem jest obniżający się poziom stabilności relacji międzynarodowych. Wynika on z silnej konkurencji pomiędzy USA a pretendentami do prowadzenia samodzielnej polityki w Eurazji. Rywalizacja ta sprawia, że sama obecność małych państw w strukturach UE i NATO może nie być wystarczającym gwarantem dla nich, dającym im poczucie bezpieczeństwa i perspektywę rozwoju.

Aby poprawić swoją pozycję, państwa bałtyckie poszukują pomocniczych rozwiązań w aspekcie dodatkowych sojuszy regionalnych. Z tego powodu w ostatnich latach zaangażowały się w rozmowy na temat projektu utworzenia sojuszu państw Europy Środkowo-Wschodniej o nazwie „Międzymorze”. Projekt ten wydaje się mieć jednakże realną szansę powodzenia jedynie w przypadku uzyskania dodatkowego, pozaregionalnego gwaranta bezpieczeństwa, którym na chwilę obecną wydają się Stany Zjednoczone Ameryki.

Bibliografia

- Atland K., Kabanenko I., *Russia and its Western Neighbours: A Comparative Study of the Security Situation in the Black, Baltic and Barents Sea Regions*, „Europe-Asia Studies”, 2019, doi: 10.1080/09668136.2019.1690634.
- Bartosiak J., *Rzeczpospolita między lądem a morzem*, Warszawa 2019.
- Belt and Road Opportunities in Central and Eastern Europe*, ChinaGoAbroad, <http://www.chinagoabroad.com> (5.06.2021).
- Brzeziński Z., *Wielka szachownica. Główne cele polityki amerykańskiej*, Warszawa 1998.
- Buchs T.D., *Financial crisis in the Russian Federation – Are the Russians learning to tango?*, „Economics of Transition”, 1999, nr 7 (3), s. 687–715, doi: 10.1111/1468-0351.00031.
- Cieplucha P., *Prometeizm i koncepcja międzymorza w praktyce polityczno-prawnej oraz dyplomacji IIRP*, „Studia Prawno-Ekonomiczne”, 2014, vol. XCIII, s. 39–55.
- Dudek B., *Niemiecka prasa: wspólne interesy Bidena i Putina*, Deutsche Welle, <https://www.dw.com/pl> (5.12.2021).
- Galbreath D.J., *Corporate social responsibility strategy: Strategic options, global considerations*, „Corporate Governance”, 2006, nr 6 (2), s. 175.
- Gietel-Basten S., Mau V., Sanderson W., Scherbov S., Shulgin S., *Ageing in Russia: a Regional Appraisal*, „Journal of Population Ageing”, 2020, nr 13 (1), s. 63–80, doi: 10.1007/s12062-019-9238-x.
- Kaczmarek M., *Russia-China Relations in the Post-Crisis International Order*, New York 2013.

- Lukaszenka rozpełtał w kraju piekło tylko po to, by poddać się Rosji?, *Kresy24.pl*, <https://kresy24.pl> (5.12.2021).
- Mackinder J.H., *Democratic Ideals and Reality*, London 1919, s. 194.
- Mladenovic M.B., Ponomareva J.G., *Russian-Chinese Relations referring to the "One Belt, One Road" Initiative*, „New Silk Road: European Perspectives – Security Challenges/Risks within the Initiative 16+1”, 2018, s. 143–153, doi: 10.18485/fb_nsr.2018.ch9.
- Ottis R., *Analysis of the 2007 Cyber Attacks Against Estonia from the Information Warfare Perspective*, „Proceedings of the 7th European Conference on Information Warfare and Security”, 2008, s. 163–168.
- Panieszkin W., Zygar M., *Gazprom rosyjska broń*, Warszawa 2008
- Pisciotta B., *Russian revisionism in the Putin era: an overview of post-communist military interventions in Georgia, Ukraine, and Syria*, „Italian Political Science Review-Rivista Italiana Di Scienza Politica”, 2020, nr 50 (1), s. 87–106, doi: 10.1017/ipo.2019.18.
- Rogers J., *From Suez to Shanghai, the Euroasian Union and Euroasian Maritime Security* [w:] Occasional Paper „European Union Institute for Security Studies”, 2009, s. 23.
- Scott D., *China and the Baltic States: strategic challenges and security dilemmas for Lithuania, Latvia and Estonia*, „Journal on Baltic Security”, 2018, nr 4 (1), s. 12, doi: 10.2478/jobs-2018-0001.
- Simonyan R.K., *The Baltic States and Russia in the Context of the Ukrainian Crisis*, „Mirovaya Ekonomika I Mezhdunarodnye Otnosheniya”, 2019, nr 63 (9), s. 61–68, doi: 10.20542/0131-2227-2019-63-9-61-68.
- Smith D.J., Burch S., *Enacting Identities in the EU-Russia Borderland: An Ethnography of Place and Public Monuments*, „East European Politics and Societies”, 2012, nr 26 (2), s. 400–424, doi: 10.1177/0888325411415403.
- Tao W., Xu S., *The US factor in post-cold war China-Russia relations*, „International Politics”, 2020, doi: 10.1057/s41311-020-00211-1.
- Trimbach D.J., O’Lear S., *Russians in Estonia: Is Narva the next Crimea?*, „Eurasian Geography and Economics”, 2015, nr 56 (5), s. 493–504, doi: 10.1080/15387216.2015.1110040.
- Vilson M., *The Foreign Policy of the Baltic States and the Ukrainian Crisis: A Case of Europeanization?*, „New Perspectives”, 2015, nr 23 (2), s. 49–76.
- Włodarska-Frykowska A., *Mniejszość rosyjska jako czynnik oddziałujący na bezpieczeństwo państwowe Estonii*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego”, 2016, nr 9 (1), s. 243–259.

Estonia's Geopolitical Situation in the Foreign Policy of the Russian Federation

Abstract

When the Soviet Union collapsed in December 1991, the geopolitical situation in Central and Eastern Europe changed dramatically. Although independent states had been newly constituted, the Russian Federation, heir to the Union of Soviet Socialist Republics, pursued its dominance and intervention in the affairs of neighbouring regions, in-

cluding Estonia. At present, however, in view of the reconstruction of the global socio-economic order, there is an assumption that the Baltic States will become an object of increased interest and influence of the Russian Federation, which in turn constitutes the subject of exploration of this academic paper. The objective of this paper is to show the prerequisites and challenges for the Baltic States, with a special focus on Estonia, exposed to the neo-imperial policy of the Russian Federation. This topic is extremely relevant and timely, particularly in the run-up to the reconstruction of the global balance of power in the international arena – especially in Central and Eastern Europe.

Keywords: geopolitics, international security, Estonia, Russia